

České herbáře, včera, dnes a...

Jiří Danihelka^{1,2}, Svatava Kubešová³, Karel Sutorý³ a Otakar Šída⁴

¹Ústav botaniky a zoologie, Přírodovědecká fakulta, Masarykova univerzita, Kotlářská 2, 611 37 Brno

²Botanický ústav AV ČR, Zámek 1, 252 43 Průhonice

³Botanické oddělení, Moravské zemské muzeum, Hviezdoslavova 29a, 627 00 Brno

⁴Botanické oddělení, Národní muzeum, Cirkusová 1740, 193 00 Praha 9

ksutory@mzm.cz, danihel@sci.muni.cz, skubesova@mzm.cz, otasida@seznam.cz

Poslední seznam herbářových sbírek v České republice a na Slovensku (Index herbariorum Reipublicae bohemicae et Reipublicae slovacae) byl připraven v roce 2001 a zachycuje situaci před 20 lety. Pomocí webového dotazníku jsme se proto pokusili shromáždit aktuální údaje o stavu herbářových sbírek v České republice. Výsledky inventury, které budou uveřejněny formou internetové prezentace, shrnujeme v tomto příspěvku. Pro každý herbář uvádíme mj. úřední název instituce a její adresu, mezinárodní akronym (je-li přidělen), rok založení sbírky, kontaktní údaje, jméno současného kurátora, počet herbářových položek (většinou členěný podle tradičních taxonomických skupin), jejich geografický původ, přehled hlavních sběratelů, informaci o množství nomenklatorických typů, počet záznamů v elektronickém katalogu a počet skenů nebo fotografií položek.

V České republice je v současné době asi 58 veřejných herbářových sbírek v muzeích a na univerzitách, které celkem obsahují přibližně 9,1 mil. herbářových položek. Z těchto 58 herbářů je 46 evidováno v mezinárodní databázi Index herbariorum a má přidělený oficiální akronym. Velikost pěti sbírek (muzejní a univerzitní herbáře v Praze a Brně) přesahuje 500 tis. položek, dalších 8 herbářů uchovává 100–500 tis. položek, zatímco 19 lokálních sbírek má méně než 10 tis. položek. Celkem 39 herbářů má nějakou formu elektronického katalogu (databáze); nejrozšířenější jsou (podle neúplných informací) databáze společnosti Bach systems (11 sbírek), databáze Demus (8 sbírek) a systém Museion (6 sbírek); pražské a brněnské univerzitní herbáře katalogizují sbírky v rámci mezinárodního konsorcia Virtual Herbaria v systému JACQ. Celkem je v českých sbírkách elektronicky katalogizováno asi 1,25 mil. položek. Ve srovnání se sousedními zeměmi se Česká republika vyznačuje velkým počtem malých lokálních sbírek a průměrnou mírou elektronické katalogizace. Kvalitní elektronická katalogizace sbírek, v optimálním případě doplněná skeny nebo fotografiemi položek, patří k hlavním budoucím úkolům v péči o české herbářové sbírky. Jen tak bude možné plně využít vědecký potenciál této části našeho kulturního dědictví.